

2026. GADA OKTOBRIS

PRAKTISKS CEĻVEDIS PAŠVALDĪBU PASĀKUMU ORGANIZATORIEM

Atbildīgu un vidi cenošu lielo pasākumu organizēšanas ceļvedis

Festivāliem, pilsētas svētkiem, koncertiem, sporta sacensībām un konferencēm ar vairāk nekā aptuveni 100 dalībniekiem

Ceļvedis izstrādāts Eiropas Savienības Interreg Baltijas jūras reģiona programmas projekta „Radošas un apritīgas pilsētas – pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana vietējā līmenī, iesaistot kultūras un radošās nozares un industrijas (CCC)” ietvaros, kura partneris Latvijā ir Rīgas valstspilsētas pašvaldības aģentūra „Rīgas enerģētikas aģentūra”. Ceļvedis atbalsta Rīgas valstspilsētas pašvaldības aprites ekonomikas rīcības plāna 2026.–2030. gadam īstenošanu kultūras un pasākumu jomā.

Ievads: kam un kā šis ceļvedis paredzēts

Šis ceļvedis ir paredzēts lieliem pasākumiem – festivāliem, pilsētas svētkiem, lieliem koncertiem, sporta sacensībām un konferencēm ar vairāk nekā aptuveni 100 dalībniekiem, kas bieži notiek ārā vai apvieno ārā un iekštelpu norises. Tas ir sagatavots kā patstāvīgi lietojams praktisks materiāls pašvaldību iestāžu un aģentūru pasākumu organizatoriem, un tā pamatā ir apjomīgais ziņojums „Atbildīgu un vidi cienošu pasākumu organizēšanas ceļvedis” ar ceļa kartēm maziem un lieliem pasākumiem.

Ceļvedis secīgi atbild uz pieciem praktiskiem jautājumiem:

Kāpēc?

pamatojums un
normatīvais ietvars

Ko dod?

ieguvumi

Ko darīt?

kritēriji 12 jomās ar
iepirkuma
prasībām un
pārbaudi

Kā stāstīt?

komunikācija

Kā novērtēt?

izvērtējums

Divi kritēriju līmeņi

Katrā jomā kritēriji doti divos līmeņos.

M

Minimālais līmenis

Ieteicamais pamatlīmenis, kas nodrošina atbilstību spēkā esošajam regulējumam un izmanto Latvijas tirgū jau pieejamus risinājumus. Lielā pasākumā par minimumu kļūst vairākas prasības, kas mazā pasākumā ir paaugstinātais līmenis – piemēram, centralizēta depoizta trauku sistēma, zaļie vēstneši pie šķirošanas punktiem, atkritumu un enerģijas datu uzskaitē un rakstveida vienošanās par pārtikas pārpalikumu nodošanu –, jo lielāks mērogs šos risinājumus ļauj gan finansiāli pamatot, gan iepirkt kā pakalpojumu.

P

Paaugstinātais līmenis

Brīvprātīgs solis tālāk, kam nepieciešami risinājumi, kuri Latvijas tirgū vēl nav vienlīdz plaši pieejami vai ierasti: noteikts bioloģisko, sezonālo un vietējas izcelsmes produktu īpatsvars, saules un bateriju energoapgāde, neatkarīgi pārbaudīts ilgtspējas pārskats, pasākumu ilgtspējas pārvaldības sertifikācija u. c.

Paaugstinātās prasības var ieviest pakāpeniski un elastīgi – piemēram, nosakot konkrētu īpatsvaru vai piešķirot papildu punktus piedāvājumu vērtēšanā, tādējādi pakāpeniski sagatavojot tirgus dalībniekus augstākām ilgtspējas prasībām. Šāds dalījums atbilst arī līdzšinējai Latvijas pašvaldību praksei prasības iedalīt minimālajās un paaugstinātajās.

M*

Ar M* tabulās atzīmētas minimālā līmeņa prasības, kas piemērojamas tikai tad, ja pastāv attiecīgais apstāklis (piemēram, pasākums notiek ārā vai tiek izmantoti ģeneratori).

Lielā pasākuma četras izšķirošās izvēles

Lieliem pasākumiem ir četras izšķirošās izvēles, kas nosaka to ietekmi uz ilgtspēju:

1 Apmeklētāju un dalībnieku mobilitāte

Ceļošana veido lielāko pasākuma oglekļa pēdas daļu, tāpēc norises vieta un sadarbība ar sabiedriskā transporta operatoru jāizlemj pašā sākumā.

2 Ēdināšana un trauku sistēma

Ēdienkarte, depoizta trauki un pārpalikumu pārvaldība lielā pasākumā attiecas uz tūkstošiem porciju.

3 Enerģijas avots

Elektrotīkla pieslēgums vai atjaunīgā degviela dīzeļģeneratoru vietā.

4 Pārvaldība un atskaitīšanās

Ilgspējas koordinators un izmērāmi mērķi jau plānošanas posmā nosaka visas turpmākās organizatoriskās izvēles.

1 Nepieciešamība un pamatojums

1.1. Aprites ekonomika un pasākumu vides ietekme

Aprites ekonomikas pamatprincips pasākumu organizēšanā ir ietekmes samazināšana jau pirms atkritumu rašanās: vispirms izvērtē pasākuma formātu, mērogu un norises vietu, tad samazina resursu patēriņu (transports, enerģija, ēdienkarte, materiāli), pēc tam veido atkārtotas izmantošanas sistēmas (trauki, noformējums, konstrukcijas, inventārs) un tikai visbeidzot risina nenovēršamo atkritumu šķīrošanu un apsaimniekošanu. Organizatora loma tādējādi paplašinās no pasākuma norises apkalošanas līdz apmeklētāju izvēļu un visas pasākuma resursu plūsmas ietekmēšanai. Lielā pasākumā šīs plūsmas veido daudzi piegādātāji un apakšuzņēmēji, tāpēc galvenais organizatora instruments ir iepirkuma un līguma prasības.

Lielā āra pasākumā papildus jāņem vērā ietekme, ko oglekļa pēda neatspoguļo: slodze uz augsni, apstādījumiem un biotopiem, troksnis un mākslīgais apgaismojums, kā arī ietekme uz apkāmes iedzīvotājiem.

1. attēls. Ilgspējīgu pasākumu organizēšanas ietekmes hierarhija.

1.2. Normatīvais regulējums: saistošs pienākums, ne tikai brīvprātīga izvēle

Normatīvais regulējums atbildīgu pasākumu organizēšanu jau šodien padara par saistošu pienākumu. Būtiskākās prasības, kas tieši attiecas uz lieliem pasākumiem:

- Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums nosaka pasākuma atļaujas saņemšanu un organizatora pienākumus, tostarp norises vietu izvēlēties un iekārtot atbilstoši dalībnieku skaitam, ievērojot vides aizsardzības, higiēnas, ugunsdrošības un citas prasības.
- Atkritumu apsaimniekošanas likums nosaka atkritumu rašanās novēršanas prioritāti un regulē dalītu savākšanu, tostarp bioloģisko atkritumu apsaimniekošanu; ES līmenī Direktīva (ES) 2025/1892 nosaka pārtikas atkritumu samazināšanas mērķus 2030. gadam.
- Plastmasu saturošu izstrādājumu patēriņa samazināšanas likums aizliedz vienreizlietojamus plastmasas galda piederumus un traukus; iepakojuma apriti regulē arī Iepakojuma likums un Dabas resursu nodokļa likums.
- Dzērienu iepakojuma depozīta sistēma darbojas valsts mērogā – depozīta iepakojums jāsavāc atsevišķi un jānodod sistēmā.
- Rīgā kopš 2024. gada 1. janvāra ielu tirdzniecībā pasākumu laikā vienreizlietojamo glāžu vietā obligāti jāizmanto vairākkārt lietojamās glāzes; Liepājā šāda prasība ir spēkā no 2026. gada 1. janvāra.
- ES Iepakojuma regula (ES) 2025/40 (piemērojama no 2026. gada 12. augusta) virza uz iepakojuma apjoma samazināšanu un atkārtotu izmantošanu.
- Troksni pārvalda atbilstoši likumam „Par piesārņojumu”, Ministru kabineta noteikumiem Nr. 16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”, pašvaldības saistošajiem noteikumiem un pasākuma atļaujas nosacījumiem.
- Grozījumi Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā (direktīvas (ES) 2024/825 prasības, piemērojamas no 2026. gada 27. septembra) pastiprina ierobežojumus nepamatotiem vispārīgiem vides apgalvojumiem – „zaļš”, „videi draudzīgs”, „ilgtspējīgs” bez pierādījuma rada juridisku risku. Lielam pasākumam ar plašu publicitāti tas ir īpaši būtiski.
- Publisko iepirkumu likuma mērķos ietverta ilgtspējīgu iepirkumu veikšana; spēku zaudējušo MK noteikumu Nr. 353 zaļā publiskā iepirkuma kritērijus var turpināt izmantot kā brīvprātīgu metodisko paraugu.
- Preču un pakalpojumu piekļūstamības likums nosaka piekļūstamības prasības, tostarp biļešu e-tirdzniecībai (piemēro no 2025. gada 28. jūnija); datu apstrādi reģistrācijā, fotografēšanā un tiešraidēs regulē Vispārīgā datu aizsardzības regula.

1.3. Rīgas rīcībpolitikas ietvars

Rīgas rīcībpolitikas ietvaru veido dalība ES misijā „100 klimatneitrālas un viedas pilsētas līdz 2030. gadam” un tās ietvaros izstrādātais Rīgas Klimata pilsētas līgums, kas nosaka pilsētas virzību uz klimatneitralitāti līdz 2030. gadam. Šo ietvaru papildina Aprites ekonomikas rīcības plāns 2026.–2030. gadam, kas pasākumu jomā paredz ilgtspējīgu publisko pasākumu vadlīniju ieviešanu, trauku depozīta sistēmas paplašināšanu un pasākumu inventāra koplietošanas sistēmas izveidi.

Lielie pašvaldības pasākumi ir redzamākie – tiem ir lielākā komunikācijas ietekme, un to pieredze veido nozares standartu, tāpēc tie var kalpot par uzskatāmu piemēru un veicināt līdzīgas pieejas pārņemšanu arī citu pasākumu organizatoru vidū.

2 Ieguvumi: ieguldījums, kas atmaksājas mērāmā veidā

Atbildīga pasākumu organizēšana nav papildu slogs, bet gan ieguldījums, kas var atmaksāties zemākās izmaksas, mazākos juridiskajos riskos, stiprākā reputācijā un plašākā sabiedrības atbalstā.

Būtiskākie ieguvumi ir trīs. Pirmkārt, samazinās izmaksas pozīcijās, kas jau veido daļu no pasākuma budžeta – atkritumu apsaimniekošanā un dabas resursu nodokļi, degvielā, teritorijas sakopšanā un atjaunošanā, drukas materiālos un noformējumā. Otrkārt, daļa ilgtspējas prasību jau ir juridiski saistošas, bet citas par tādām kļūs tuvākajos gados, tādēļ savlaicīga pielāgošanās ļauj izvairīties no straujas un potenciāli dārgākas prasību ieviešanas vēlāk. Treškārt, samazinās organizatoriskais slogs un riski pēc pasākuma – jāapsaimnieko mazāks atkritumu apjoms, teritoriju iespējams ātrāk nodot, un mazinās apkaimes iedzīvotāju sūdzību un reputācijas kaitējuma risks.

Dimensija	Ieguvumi un izmērīti piemēri
Vides	Mazāks atkritumu apjoms, vienreizlietojamā iepakojuma, enerģijas un ūdens patēriņš, kā arī mazākas transporta un ēdināšanas radītās emisijas. Festivāls LAMPA, ieviešot depozīta traukus, atkritumu apjomu samazināja par aptuveni 85 %, savukārt „Summer Sound”, nodrošinot 45 000 depozītglāžu apriti, atkritumu apjomu samazināja trīskārt. Depozītglāze bieži jau pēc aptuveni piecām lietošanas reizēm kļūst videi izdevīgāka par vienreizlietojamu glāzi un var tikt izmantota atkārtoti līdz pat 700 reizēm.
Ekonomiskie	Tiešs izmaksu samazinājums, samazinot atkritumu apsaimniekošanas un degvielas izmaksas, atkārtoti izmantojot noformējumu un konstrukcijas un precīzāk plānojot ēdināšanu. Valmieras pilsētas svētkos savāktais atkritumu apjoms gada laikā samazinājās par 29 % – no 68,4 līdz 48,5 m ³ . TEDxMileHigh, atsakoties no drukātām programmām par labu pasākuma lietotnei, ietaupīja vairāk nekā 7000 ASV dolāru drukas izmaksas.
Reputācijas	Pārskatāma vides prakses īstenošana un komunikācija stiprina organizatora un pilsētas tēlu. Pamatoti un pārbaudāmi vides apgalvojumi palīdz mazināt zaļmaldināšanas juridiskos un reputācijas riskus, kas no 2026. gada 27. septembra kļūst īpaši aktuāli. Rīgai kā ES klimata misijas pilsētai atbildīgi organizēti lieli pasākumi ir iespēja demonstrēt pilsētas klimapolitikas mērķu īstenošanu praksē.
Sabiedrības iesaistes	Liels pasākums ir praktiska vides izglītības platforma tūkstošiem cilvēku vienlaikus – apmeklētāji praksē iepazīst atkritumu šķirošanu, depozīta traukus, augu valsts ēdienu izvēles un sabiedriskā transporta izmantošanu. Šāda pieredze var veicināt paradumu maiņu arī ārpus pasākuma. Vienlaikus rodas multiplikatora efekts, jo piegādātāji un citi organizatori pārņem praksē pārbaudītus risinājumus.

1. tabula. Atbildīga pasākuma ieguvumu dimensijas ar izmērītiem piemēriem.

Izdevīgums darbojas četros laika nogriežņos vienlaikus:

Šodien tiešs izmaksu ietaupījums	Tuvākajos gados saistošo prasību izpilde ar apsteigumu	Pastāvīgi reputācijas un uzticēšanās kapitāls	Ilgttermiņā vietējā ilgtspējīgu pakalpojumu tirgus attīstība, kas pazemina izmaksas visiem nākamajiem pasākumiem
--	--	---	--

3 Darbības pa pasākuma organizēšanas posmiem

Tabula apkopo galvenās darbības, kas ilgtspējas prasību izpildi iestrādā ierastajā liela pasākuma organizēšanas gaitā – no plānošanas līdz demontāžai un rezultātu publiskošanai.

1

Plānošana un iepirkums

- iecelt ilgtspējas koordinatoru vai komandu ar skaidri noteiktu atbildību
- noteikt izmērāmus ilgtspējas mērķus (atkritumi, enerģija, transporta izvēle) un datu vākšanas kārtību
- izvēlēties norises vietu pēc sasniedzamības, elektrotīkla pieslēguma, ūdens un atkritumu infrastruktūras, novērtēt teritorijas slodzi
- izstrādāt mobilitātes plānu kopā ar sabiedriskā transporta operatoru
- iepirkuma dokumentācijā iekļaut ilgtspējas prasības visiem piegādātājiem un apakšuzņēmējiem
- izraudzīties atkārtoti lietojamu trauku un glāžu sistēmas operatoru
- izvēlēties piemērojamo ilgtspējas kritēriju līmeni – minimālo vai paaugstināto

2

Sagatavošana, komunikācija un uzstādīšana

- publicēt informāciju par nokļūšanu ar sabiedrisko transportu, kājām un velosipēdu, biļetes un programmu nodrošināt digitāli
- ja paredzēta reģistrācija ar ēdināšanu, veģetāro maltīti noteikt par pamata izvēli
- noslēgt rakstveida vienošanos par pārtikas pārpalikumu nodošanu
- nodrošināt atkritumu šķirošanu jau uzstādīšanas laikā visiem iesaistītajiem uzņēmumiem
- uzstādīt vienoti marķētas šķirošanas stacijas, trauku atgriešanas punktus un ūdens uzpildes stacijas
- pārbaudīt energoapgādes risinājumu (tīkla pieslēgums, ģeneratoru jauda un degviela)
- fiksēt teritorijas sākotnējo stāvokli un apmācīt zaļos vēstnešus un personālu

3

Norise

- nodrošināt zaļos vēstnešus pie šķirošanas stacijām
- uzraudzīt trauku sistēmas darbību un atgriešanas punktus
- pārvaldīt aprīkojuma darbību atbilstoši faktiskajam noslogojumam
- uzraudzīt trokšņa līmeni un apmeklētāju plūsmas ārpus aizsargājamām zonām
- pasākuma laikā reģistrēt galvenos ilgtspējas datus (atkritumi, enerģija, trauku aprīte)
- pārbaudīt būtiskāko līguma prasību izpildi un veikt fotofiksāciju

4

Noslēgums un demontāža

- nodot pārtikas pārpalikumus saskaņā ar iepriekš noslēgto vienošanos
- šķirot demontāžas atkritumus, noformējumu un konstrukcijas nodot uzglabāšanai, atkārtotai izmantošanai vai nomas devējam
- sakopt un atjaunot teritoriju atbilstoši plānam, fiksēt stāvokli pēc pasākuma
- apkopot piegādātāju datus un aizpildīt pasākuma ietekmes kartīti
- publicēt ilgtspējas rezultātus, salīdzinot tos ar izvirzītajiem mērķiem, un noteikt uzlabojumus nākamajam pasākumam

2. tabula. Galvenās darbības liela pasākuma organizēšanas posmos.

4 Konkrēti kritēriji pasākuma organizēšanas jomās

Katrā jomā sniegts īss apraksts ar pamatojumu un kritēriju tabula, ko var tieši izmantot iepirkuma tehniskajā specifikācijā vai pasākuma organizēšanas nolikumā. Katram kritērijam norādīts samērīgs pārbaudes veids – vienkāršākos gadījumos piegādātāja apliecinājums vai vizuāla pārbaude, būtiskākajām prasībām – dokumentārs pierādījums un uzskaites dati. Ja kā pierādījums norādīts konkrēts sertifikāts vai dokuments, pieņemami arī līdzvērtīgi pierādījumi.

Minimālā (M) līmeņa prasības ieteicams iekļaut kā pamatprasības tehniskajā specifikācijā, bet paaugstinātā (P) līmeņa prasības – kā tehniskās specifikācijas daļu vai kā papildu punktus piedāvājumu vērtēšanā. Skaitliskās robežvērtības (piemēram, atgriešanas punktu vai ūdens uzpildes staciju skaits) pielāgojamas konkrētā pasākuma mērogam un norises vietai. Katras jomas zilajā labās prakses blokā parādīts, ka prasības jau šodien tiek īstenotas Latvijā un citās valstīs – tos var izmantot arī sarunās ar piegādātājiem un pasākuma komunikācijā.

M minimālais **M*** minimālais, ja attiecināms **M/P** minimālais vai paaugstinātais **P** paaugstinātais

Jomu pārskats

4.1 Ēdināšana	6 M 4 P	4.2 Iepakojums un trauki	4 M 2 P
4.3 Atkritumu apsaimniekošana	6 M 3 P	4.4 Komunikācija un digitālie risinājumi	4 M 2 P
4.5 Enerģija un ūdens	6 M 2 P	4.6 Mobilitāte un transports	5 M 3 P
4.7 Norises vieta	5 M 2 P	4.8 Noformējums	5 M 2 P
4.9 Zaļmaldināšanas novēršana un sertifikāti	6 M 2 P	4.10 Piegādātāji	5 M 2 P
4.11 Pieejamība, iekļautība un drošība	5 M 3 P	4.12 Pārvaldība, pasākuma mantojums un vietējā ekonomika	4 M 2 P

Skaitļi rāda kritēriju skaitu katrā jomā: M – minimālā līmeņa (ieskaitot M* un M/P), P – paaugstinātā līmeņa.

4.1 Ēdināšana

Lielā pasākumā ēdināšana aptver tūkstošiem porciju un vairākus ēdinātājus, tāpēc organizators ēdienkartes saturu, trauku sistēmu un rīcību ar pārtikas pārpalikumiem nosaka jau iepirkuma dokumentācijā un ēdinātāju līgumos. Tā kā dzīvnieku izcelsmes produktu ražošana rada nesamērīgi lielu daļu no pārtikas sistēmas vides slodzes, gaļas un arī piena produktu īpatsvara samazināšana ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā mazināt pasākuma ēdināšanas ietekmi uz vidi. Praktiska pieeja ir noteikt, ka vismaz 50% ēdienkartes piedāvājuma veido veģetāri ēdieni, un tos norādīt kā pamata jeb noklusējuma izvēli.

Bezmaksas dzeramā ūdens uzpildes stacijas visā teritorijā (vismaz viena uz 500 apmeklētājiem) aizstāj fasēta ūdens tirdzniecību. Porciju skaitu precīzē ne vēlāk kā trīs darbdienu pirms pasākuma, bet iepriekšēja rakstveida vienošanās par pārpalikumu nodošanu novērš to, ka par pārpalikumiem sāk domāt tikai pēc pasākuma. Pārtikas ziedošanu Latvijā uzrauga Pārtikas un veterinārais dienests atbilstoši Pārtikas aprites uzraudzības likumam un citām pārtikas apriti regulējošajām prasībām.

Latvijā

XIII Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkos ēdinātājiem tika noteiktas prasības samazināt dzīvnieku izcelsmes produktu īpatsvaru un izmantot vietējus un sezonālus produktus, un visās norises vietās bija pieejams bezmaksas dzeramais ūdens. „Liepāja 2027” ekodizaina vadlīnijas paredz, ka katrā pasākumā jābūt pieejamai vismaz vienai vegānai un vienai veģetārai maltītei.

Citās valstīs

Kopš 2012. gada festivāls Way Out West Zviedrijā ir pilnībā veģetārs; festivāla oglekļa emisijas samazinājās par aptuveni 40 %. Trijos randomizētos eksperimentos Dānijas konferencēs, nosakot veģetāro maltīti par pamata izvēli reģistrācijas anketā, veģetāro maltīšu īpatsvars pieauga no 2–12,5 % līdz 86–89 %.

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Ēdināšanā izmanto tikai atkārtoti lietojamus traukus un galda piederumus ar atgriešanas, mazgāšanas un atkārtotas izsniegšanas sistēmu; vienreizlietojami plastmasas vai putuplasta trauki nav pieļaujami.	Pakalpojuma sniedzēja piedāvājums; trauku sistēmas līgums; vizuāla pārbaude pasākuma laikā.
2.	M	Bezmaksas dzeramā ūdens uzpildes stacijas izvietotas visā teritorijā, nodrošinot vismaz vienu uz 500 apmeklētājiem.	Vizuāla pārbaude pasākuma laikā.
3.	M	Vismaz 50% no ēdienkartes piedāvājuma veido veģetāri (augu valsts) ēdieni, kur šie ēdieni ir norādīti kā pamata (noklusējuma) izvēles.	Pirms pasākuma iesniegta ēdienkarte; reģistrācijas anketas forma.
4.	M	Porciju skaitu precīzē atbilstoši apstiprinātajam dalībnieku skaitam ne vēlāk kā trīs darba dienas pirms pasākuma.	Pasūtīto porciju skaita salīdzinājums ar apstiprināto dalībnieku skaitu.
5.	M	Cukuru, pienu, mērces un uzkodas nodrošina dozatoros vai lielapjoma traukos, neizmantojot individuālu fasējumu.	Ēdinātāja apliecinājums; vizuāla pārbaude pasākuma laikā.
6.	M	Par pārtikas pārpalikumu ziedošanas vai nodošanas kārtību rakstveidā vienojas pirms pasākuma.	Iepriekšēja vienošanās ar saņēmēju; nodošanas apliecinājums pēc pasākuma.
7.	P	Ēdienkartes sezonālie un Latvijas izcelsmes produkti veido vismaz 30% no ēdienkartes, norādot to izcelsmi.	Izcelsmes norāde piedāvājumā; pēc pieprasījuma - preču pavaddokumenti.
8.	P	Bioloģiskās lauksaimniecības produkti veido vismaz 20% no ēdienkartes, norādot bioloģiskās ražošanas sertifikātu.	Bioloģiskās lauksaimniecības sertifikāts, ES bioloģiskās lauksaimniecības logotipa izmantošanas pamatojums vai līdzvērtīgs pierādījums.
9.	P	Ēdienkartes ēdieni tiek marķēti ar to klimata ietekmi (CO ₂ ekvivalents uz porciju) vai vismaz kategorijās (augsta/vidēja/zema ietekme).	Ēdienkarte ar marķējumu; datu avota norāde.
10.	P	Tiek piedāvāta pilnībā veģetāra/ augu valsts ēdienkarte.	Ēdienkarte

3. tabula. Ēdināšanas kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

4.2 Iepakojums un trauki

Lielā pasākumā depozīta vai nomas trauku sistēma nav izvēles iespēja, bet pamata standarts. Tās darbībai nepieciešams operators, kas nodrošina trauku izsniegšanu, uzskaiti, mazgāšanu un atkārtotu izmantošanu un teritorijā uztur vismaz 10 atgriešanas punktus; paaugstinātajā līmenī šo operatoru izraugās atsevišķā iepirkumā, lai tas apkalpotu visus ēdinātājus. Arī preces piegādā atkārtoti izmantojamā vai atgriežamā transporta iepakojumā. Festivāla LAMPA pieredze rāda, ka pārdomāti organizētā depozītglāžu sistēmā iespējams atgūt vairāk nekā 95% aprītē laisto glāžu. Rīgā vairākkārt lietojamu glāžu izmantošana ielu tirdzniecībā pasākumu laikā ir obligāta prasība.

Latvijā

Sarunu festivāls LAMPA ēdinātāju līgumos nosaka obligātu dalību depozīta sistēmā, kas attiecas ne tikai uz glāzēm, bet arī uz ēdiena traukiem. Depozīta sistēmā tiek atgūti vairāk nekā 95 % aprītē laisto trauku. Savukārt festivālā „Summer Sound”, nodrošinot 45 000 depozītglāžu apriti, atkritumu apjoms tika samazināts trīskārt. Rīgā prasība izmantot daudzkārt lietojamās glāzes ielu tirdzniecībā pasākumu laikā ir nostiprināta pašvaldības saistošajos noteikumos.

Citās valstīs

Igaunijas Dziesmu svētkos, izmantojot depozīta sistēmu, tika novērsta vismaz 55 000 vienreizlietojamo glāžu izmantošana. Open'er festivāls Polijā 2018. gadā – trīs gadus pirms attiecīgās ES direktīvas – ēdināšanas punktiem aizliedza izmantot vienreizlietojamus plastmasas traukus.

Daļa no šiem kritērijiem pārklājas ar ēdināšanas sadaļu, tādēļ prasības, kas jau tajā iekļautas, citās sadaļās nav nepieciešams atkārtot.

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Netiek izmantoti vienreizlietojami trauki, glāzes un galda piederumi; izmanto norises vietas vai organizatora krājumos esošus vai nomātus daudzkārt lietojamus traukus.	Pakalpojuma sniedzēja piedāvājums; vizuāla pārbaude pasākuma laikā.
2.	M	Darbojas centralizēta depozīta vai nomas trauku sistēma ar vismaz 10 atgriešanas punktiem, nodrošinot uzskaiti, mazgāšanu un atkārtotu izmantošanu.	Trauku sistēmas operators un līgums; punktu izvietojuma plāns; dati par izsniegto un atpakaļ saņemto trauku skaitu.
3.	M	Preces piegādā atkārtoti izmantojamā vai atgriežamā transporta iepakojumā; ja tas nav iespējams, iepakojuma daudzumu samazina līdz minimumam.	Piegādātāja risinājuma apraksts piedāvājumā; pēc pieprasījuma - iepakojuma atpakaļ nodošanas apliecinājums.
4.	P	Atsevišķā iepirkumā izraudzīts viens trauku sistēmas operators, kas apkalpo visus pasākuma ēdinātājus, nodrošinot vienotu uzskaiti un atbildību.	Iepirkuma dokumentācija; operators un līgums.

4. tabula. Iepakojuma un trauku kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

4.3 Atkritumu apsaimniekošana

Vispirms novērs atkritumu rašanos, savukārt nenovēršamos atkritumus šķiro to rašanās vietā. Lielā pasākumā atkritumu apsaimniekošana sākas jau uzstādīšanas posmā – būvniecības, aprīkojuma izvietojuma un vēlāk demontāžas atkritumus šķiro tāpat kā norises laikā. Ēdināšanas zonā vienkopus izvieto tvertnes papīra, plastmasas un metāla iepakojumam, bioloģiskajiem un pārējiem atkritumiem, bet teritorijā – vienoti marķētas šķirošanas stacijas ar vismaz 5 frakcijām. Paaugstinātajā līmenī pie stacijām strādā apmācīti zaļie vēstneši. Šķirošanas sistēmu iepriekš saskaņo ar atkritumu apsaimniekotāju, lai nodrošinātu, ka sašķīrotās frakcijas pēc pasākuma netiek sajauktas un organizators saņem datus par savākto apjomu.

Bioloģisko atkritumu apsaimniekošanas maksa parasti ir zemāka nekā nešķīroto sadzīves atkritumu apsaimniekošanas maksa, tādēļ šķirošana var samazināt arī pasākuma izmaksas. Liela pasākuma mērķis ir ne tikai šķirot, bet samazināt kopējo atkritumu apjomu uz vienu apmeklētāju: pēc pasākuma fiksētais daudzums pa frakcijām (svars, tilpums vai maisu skaits) veido bāzes līniju, pret kuru paaugstinātajā līmenī nosaka samazināšanas mērķi nākamajam pasākumam.

Latvijā	Citās valstīs
Sarunu festivālā LAMPA 2025. gadā, mērķtiecīgi skaidrojot šķirošanas kārtību un iesaistot brīvprātīgos šķirošanas uzraudzībā, pirmo reizi pārstrādei tika nodots nozīmīgs bioloģisko atkritumu apjoms.	Shambala festivālā Lielbritānijā viena apmeklētāja radītais atkritumu daudzums samazinājies no 1,7 kg dienā 2009. gadā līdz 0,79 kg dienā 2024. gadā. Roskildes festivāls Dānijā publisko pārstrādes rezultātus arī tad, ja izvirzītais mērķis nav sasniegts; vienā no ziņojumiem norādīts 22 % pārstrādes rezultāts pret 65 % mērķi.

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Ēdināšanas zonā vienkopus izvieto dalītās vākšanas tvertnes vismaz papīra, plastmasas un metāla iepakojumam, bioloģiskajiem un pārējiem atkritumiem, izmantojot vienotu marķējumu.	Vizuāla pārbaude; fotofiksācija
2.	M	Pasākuma laikā teritorijā izvieto šķirošanas stacijas ar vismaz 5 frakcijām ar vienotu, apmeklētājiem saprotamu marķējumu.	Staciju izvietojuma plāns; vizuāla pārbaude; fotofiksācija.
3.	M	Pēc pasākuma fiksē radīto atkritumu daudzumu pa frakcijām, norādot svaru, tilpumu vai maisu skaitu.	Ieraksts pasākuma datu reģistrā
4.	P	Pie katras šķirošanas stacijas ēdināšanas laikā nodrošina apmācītu zaļo vēstneša klātbūtni (vismaz 1 uz 5 šķirošanas stacijām).	Zaļo vēstnešu saraksts un grafiks; vizuāla pārbaude.
5.	P	Pasākuma rezultātus salīdzina ar iepriekšējā līdzīga pasākuma datiem un iesaka atkritumu samazināšanas mērķi nākamajam pasākumam.	Mērķa formulējums iepirkuma dokumentā; pēcpasākuma datu salīdzinājums.
6.	P	Apmeklētāja radītais atkritumu apjoms nepārsniedz 1,5 kg dienā; mērķis tiek samazināts katru gadu.	Atkritumu apjoms dalīts ar apmeklētāju dienu skaitu.
7.	P	Pārējo jeb nešķīroto atkritumu īpatsvars nepārsniedz iepriekš noteikto mērķi, piemēram 10% no kopējā atkritumu daudzuma.	Apsaimniekotāja dati vai organizatora veikta maisu, tilpuma vai svara uzskaitē pa frakcijām.
8.	P	Pēc pasākuma atkritumu rezultāti publicēti publiski pieejamā formātā ar salīdzinājumu ar iepriekšējo gadu.	Publiskota atskaite vai paziņojums presē.

5. tabula. Atkritumu apsaimniekošanas kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

4.4 Komunikācija un digitālie risinājumi

Lielam pasākumam digitāla informācijas aprīte ir standarts: biļetes, programmu, kartes, norādes un praktisko informāciju nodrošina digitāli, savukārt drukāšanu pieļauj tikai ar rakstisku saskaņojumu. Vēl svarīgāk – komunikācija izskaidro ilgtspējas risinājumus apmeklētājiem, jo no viņu rīcības ir atkarīgs, vai šie risinājumi darbosies: kā šķirot atkritumus, kur atgriezt traukus, kur uzpildīt ūdeni, kā atbraukt bez automašīnas.

Pēc pasākuma publisko sasniegtos vides rezultātus, norādot izmantoto aprēķina vai uzskaites metodi. Paaugstinātajā līmenī visi publiskotie vides apgalvojumi balstās pārbaudāmos datos, kas pieejami pēc pieprasījuma, un ilgtspējas atskaites rezultātus pārbauda neatkarīga trešā puse. Reģistrācijas vai biļešu iegādes procesā ievāc tikai plānošanai nepieciešamos datus, ievērojot Vispārīgās datu aizsardzības regulas prasības.

Latvijā

Latvijas Aprites ekonomikas forumā 2025 dalībnieku informēšanai tika izmantoti digitāli risinājumi. Pēc pasākuma tiešsaistē tika publicēti 34 sesiju ieraksti, nodrošinot iespēju saturu noskatīties arī tiem interesentiem, kuri nevarēja piedalīties klātienē. Rimi Rīgas maratons pirms iespējamās pārejas uz digitālām medaļām aptaujāja dalībniekus; aptuveni 80 % vēlējās saglabāt fiziskas medaļas, tāpēc šī iecere netika īstenota, savukārt citi drukātie materiāli tika digitalizēti.

Citās valstīs

TEDxMileHigh Denverā, aizstājot drukātās programmas un kartes ar pasākuma lietotni, ietaupīja vairāk nekā 7000 ASV dolāru drukas izmaksas. Igaunijas prezidentūras ES Padomē 2017. gadā darbā tika ieviests princips strādāt bez papīra, ko vēlāk pārņēma arī nākamās prezidentūras. ICLEI Pasaules kongresā Malmē papīra vizītkaršu vietā tika izmantotas digitālās vizītkartes pasākuma lietotnē; dalībnieki savā starpā apmainījās ar 226 digitālajām vizītkartēm.

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Norādes ir pilnībā digitālas; drukāšana pieļaujama tikai ar rakstisku saskaņojumu.	Digitālo materiālu kopums; drukas pamatojums un apjoma ieraksts datu reģistrā
2.	M	Pasākuma komunikācijā skaidroti galvenie ilgtspējas pasākumi un dalībnieku iespējas tos atbalstīt.	Komunikācijas materiālu saturs; pasākuma vietne.
3.	M	Pēc pasākuma publisko sasniegtos vides rezultātus, norādot izmantoto aprēķina vai uzskaites metodi	Publiskota atskaite vai paziņojums presē.
4.	P	Visi publiskotie vides apgalvojumi balstīti pārbaudāmos datos, kas pieejami pēc pieprasījuma.	Datu avotu saraksts; apgalvojumu pamatojums.
5.	P	Ilgtspējas atskaites rezultāti verificēti ar neatkarīgu trešo pusi.	Verifikācijas ziņojums; verificētāja akreditācija.

6. tabula. Komunikācijas un digitālo risinājumu kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

4.5 Enerģija un ūdens

Āra pasākumos, kuros elektroenerģiju ražo ar dīzeļģeneratoriem, enerģija var veidot ap 65% norises vietas tiešo emisiju, savukārt pasākumos ar elektrotīkla pieslēgumu vai atjaunīgo degvielu (HVO) energoapgāde var veidot tikai ap 1,5% no kopējās oglekļa pēdas. Tādēļ lielā pasākumā prioritāri izmanto elektrotīkla pieslēgumu; ja tas nav iespējams, ģeneratoru jaudu pielāgo faktiskajam patēriņam un tos darbina ar HVO vai citu zemas emisijas biodegvielu, bet fosilo dīzeļi pieļauj tikai ar rakstisku saskaņojumu. Elektrotīkla pieslēgums vienlaikus novērš ģeneratoru troksni un lokālo gaisa piesārņojumu. Katra nepatērētā kilovatstunda un neizmantotais degvielas litrs samazina gan izmaksas, gan ietekmi uz vidi.

Apgaismojuma, ventilācijas, apkures, gaisa kondicionēšanas un tehniskā aprīkojuma darbību pielāgo pasākuma grafikam un faktiskajam noslogojumam. Bez maksas dzeramā ūdens uzpildes stacijas (vismaz viena uz 500 apmeklētājiem) samazina nepieciešamību pēc fasēta ūdens un iepakojuma atkritumu apjomu, bet pēc pasākuma iesniegtie enerģijas patēriņa dati pa zonām vai ģeneratoriem veido bāzi nākamo pasākumu plānošanai.

Latvijā

Dziesmu un deju svētkos 2023 pasākuma teritorijā bija pieejamas dzeramā ūdens uzpildes stacijas, un apmeklētāji drīkstēja ienest atkārtoti uzpildāmas pudeles. Positīvus festivālā apmeklētājiem ir pieejams bezmaksas dzeramais ūdens no “Rīgas ūdens”, un pasākuma teritorijā drīkst ienest savas pudeles uzpildei.

Citās valstīs

Roskildes festivāls Dānijā kopš 2022. gada dīzeļģeneratoru vietā izmanto elektrotīkla pieslēgumu, bet 2025. gadā ēdināšanas standos atteicās arī no gāzes baloniem. Glastonberijas festivālā kopš 2023. gada visi ģeneratori darbojas ar HVO degvielu, atsevišķās zonās izmantojot saules panelu un bateriju sistēmas. Massive Attack koncertā Bristolē 2024. gadā elektroenerģiju nodrošināja saules paneli un otrreiz izmantotas baterijas; ar enerģijas patēriņu saistītās emisijas bija par 98 % mazākas.

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Energoapgādei prioritāri izmantojams elektrotīkla pieslēgums. Papildus ģeneratoru izmantošanu pieļauj tikai pamatotas tehniskas nepieciešamības gadījumā.	Energoapgādes risinājuma apraksts; elektrotīkla pieslēguma apliecinājums vai tehniskais pamatojums.
2.	M	Ja tiek izmantoti ģeneratori, tad tie tiek darbināti ar HVO vai citu zemas emisijas biodegvielu; fosilais dīzeļis pieļaujams tikai ar rakstisku saskaņojumu.	Degvielas specifikācija un piegādes apliecinājums.
3.	M	Izmantoto ģeneratoru vai elektroinstalācijas jauda atbilst faktiskajam patēriņam; pārmērīga rezerves jauda nav pieļaujama.	Jaudas aprēķins; enerģijas patēriņa uzskaites dati.
4.	M	Apgaismojuma, ventilācijas, apkures, gaisa kondicionēšanas un tehniskā aprīkojuma darbību pielāgo pasākuma grafikam un telpu faktiskajam noslogojumam; nevajadzīgās iekārtas izslēdz.	Norises vietas apliecinājums; organizatora pārbaude
5.	M	Pēc pasākuma iesniedz enerģijas patēriņa datus pa zonām vai ģeneratoriem (kWh vai degvielas litri).	Skaitītāja nolasījumi vai degvielas rēķini.
6.	M	Dzeramā ūdens uzpildes stacijas (≥ 1 uz 500 apmeklētājiem) visā teritorijā bez maksas.	Staciju izvietojuma plāns; vizuāla pārbaude.
7.	P	Vismaz viena pasākuma zona vai skatuve darbināta ar saules enerģiju vai bateriju sistēmām.	Sistēmas apraksts un dati par saražoto enerģiju.
8.	P	Norises vietai ir ēkas energosertifikāts, vides pārvaldības sertifikāts vai elektroenerģijas izcelsmes apliecinājums.	Spēkā esošs sertifikāts, izcelsmes apliecinājums vai līdzvērtīgs pierādījums.

7. tabula. Enerģijas un ūdens kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

4.6 Mobilitāte un transports

Apmeklētāju un citu iesaistīto personu ceļošana vidēji rada 41-58% no pasākuma oglekļa pēdas, tādēļ mobilitātes plānošana ir viena no nozīmīgākajām liela pasākuma ilgtspējas jomām. Tās ietekmi nosaka trīs lēmumi: norises vietas izvēle, sadarbība ar sabiedriskā transporta operatoru un apmeklētājiem sniegtā informācija. Tuvākajai pieturvietai jābūt aptuveni 200 m attālumā pa drošu gājēju maršrutu, un apmeklētāju informācijā norāda pieturvietas, ieteicamos maršrutus un velosipēdu novietošanas iespējas, neaprobežojoties tikai ar informāciju par autostāvvietām. Paaugstinātajā līmenī nodrošina velonovietnes (vismaz 50 vietas) un velosipēdu nomu, kopbraukšanas koordinēšanu un mākslinieku un personāla ceļošanas emisiju uzskaiti.

Ērti sasniedzama norises vieta un savlaicīga informācija samazina personīgo automašīnu izmantošanu, autostāvvietu pieprasījumu un sastrēgumus apkaimē, vienlaikus uzlabojot apmeklētāju pieredzi. Reģistrācijas anketā iekļauts jautājums par plānoto pārvietošanās veidu sniedz datus, bez kuriem pasākuma lielāko emisiju avotu nav iespējams ne izmērīt, ne mērķtiecīgi samazināt.

Latvijā

Dziesmu un deju svētku dalībniekiem 2023. gadā bija pieejami bezmaksas vilcienu braucieni Pierīgā un īpaša biļete Rīgas sabiedriskajā transportā. Rīgas svētku laikā 2024. gadā sabiedriskais transports bija pieejams bez maksas. Rimi Rīgas maratona dalībnieki 2025. gadā, uzrādot dalībnieka numuru, varēja bez maksas izmantot Rīgas sabiedrisko transportu; maratona ikgadējā aptaujā aprēķinātās emisijas uz vienu dalībnieku samazinājās līdz 10,4 kg CO₂e.

Citās valstīs

UEFA EURO 2024 Vācijā katra spēles biļete vienlaikus nodrošināja 36 stundu bezmaksas sabiedriskā transporta izmantošanu attiecīgajā uzņemtajā pilsētā. Øyafestivalen Oslo pilsētas parkā 98 % apmeklētāju ierodas kājām, ar velosipēdu vai sabiedrisko transportu.

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Norises vietas tuvākā sabiedriskā transporta pieturvietā atrodas aptuveni 200 (vai citu norādījumu) metru attālumā un ir sasniedzama pa drošu gājēju maršrutu.	Maršruta un attāluma pārbaude kartē; norises vietas apraksts.
2.	M	Dalībnieku informācijā norāda tuvākās pieturvietas, ieteicamos sabiedriskā transporta maršrutus un velosipēdu novietošanas iespējas.	Ielūguma vai dalībnieku informācijas saturs.
3.	M	Reģistrācijas anketā iekļauj jautājumu par dalībnieka plānoto pārvietošanās veidu.	Reģistrācijas anketas forma; apkopoti dati.
4.	P	Mākslinieku un galvenā personāla ceļošanas emisijas tiek uzskaitītas un iekļautas pēcpasākuma ilgtspējas atskaitē.	Transporta datu reģistrs; atskaite.
5.	P	Dalībniekiem piedāvā kopbraukšanas vai kopīga transporta koordinēšanas risinājumu.	Organizatora risinājuma apraksts; informācija par tā izmantošanu.
6.	P	Nodrošinātas iekārtotas velonovietnes (≥ 50 vietas) un velosipēdu nomas iespēja pasākuma teritorijā.	Velonovietņu plāns; nomas pakalpojuma apraksts.

8. tabula. Mobilitātes un transporta kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

4.7 Norises vieta

Liela pasākuma norises vietas izvēlē un izmantošanā jāņem vērā vairāki ietekmes veidi: apmeklētāju plūsmas un tehnikas radītā slodze uz augsni, apstādījumiem un biotopiem, trokšņa un mākslīgā apgaismojuma ietekme uz apkāmes iedzīvotājiem un dabu, kā arī teritorijas sakārtošana pēc pasākuma. Oglekļa pēdas aprēķins šīs ietekmes neatspoguļo, tāpēc tās vērtē atsevišķi. Jau vietas izvēles laikā novērtē elektrotīkla pieslēguma, dzeramā ūdens, sanitāro mezglu un dalītās atkritumu vākšanas iespējas, kā arī sasniedzamību un vides pieejamību.

Pirms pasākuma novērtē apmeklētāju un transporta plūsmu, trokšņa, apgaismojuma un augsnes noslodzes ietekmi un nosaka jutīgās zonas, kurās nav pieļaujama apmeklētāju vai tehnikas kustība; sagatavo trokšņa pārvaldības risinājumu un pasākuma laikā uzrauga trokšņa līmeni; pēc pasākuma teritoriju sakopj un atjauno atbilstoši iepriekš sagatavotam plānam. Savlaicīgs novērtējums mazina teritorijas atjaunošanas izmaksas un sūdzību risku. Paaugstinātajā līmenī veic paplašinātu vides un bioloģiskās daudzveidības ietekmes novērtējumu un izvēlas norises vietu ar spēkā esošu EMAS, ISO 14001, Green Key vai līdzvērtīgu vides pārvaldības apliecinājumu.

Latvijā

Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkiem 2025 Rīgas parkos tika iestādītas 15 apputeksnētājiem draudzīgas puķu dobes. „Liepāja 2027” ekodizaina vadlīnijas paredz savlaicīgu kaimiņu informēšanu par pasākumu un principu norises vietu atstāt labākā stāvoklī, nekā tā bija.

Citās valstīs

Glastonberijas festivāls Lielbritānijā darbojas pēc principa „Love the Farm, Leave No Trace”, un pēc festivāla teritorija tiek atjaunota sākotnējā stāvoklī; ik pēc vairākiem gadiem tiek paredzēts „atmatas gads”, lai dotu atelpu teritorijai un apkāmei. Green Key sertifikāciju var saņemt arī konferenču centri un pasākumu norises vietas; 2026. gada septembrī Latvijā Green Key sertifikāts bija piešķirts 13 viesnīcām un pasākumu norises vietām, Igaunijā – 82, bet Lietuvā – 8.

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Pirms pasākuma novērtē plānoto apmeklētāju un transporta plūsmu, trokšņa, mākslīgā apgaismojuma, augsnes noslodzes un tuvējās apkāmes ietekmi.	Norises vietas slodzes novērtējums un teritorijas sākotnējā stāvokļa fotofiksācija.
2.	M	Pirms pasākuma nosaka jutīgās un apmeklētājiem vai transportam nepieejamās zonas, kā arī augsnes un biotopu aizsardzības pasākumus.	Teritorijas plāns ar norādītām plūsmām, aizsargājamām zonām un tehniskā transporta kustības ceļiem.
3.	M	Sagatavo trokšņa pārvaldības risinājumu un pasākuma laikā veic uzraudzību atbilstoši pašvaldības un pasākuma atļaujas nosacījumiem.	Trokšņa pārvaldības plāns, uzraudzības ieraksti un, ja prasīts, akreditētas laboratorijas mērījumu protokols.
4.	M	Teritorijas sakopšanas un atjaunošanas plānu sagatavo pirms pasākuma un izpilda līgumā vai pasākuma atļaujā noteiktajā termiņā.	Atjaunošanas plāns, darbu izpildes apliecinājums un fotofiksācija pirms un pēc pasākuma.
5.	P	Veic paplašinātu vides un bioloģiskās daudzveidības ietekmes novērtējumu, kas aptver arī ietekmi, kuru neatspoguļo oglekļa pēdas aprēķins.	Novērtējuma dokuments, ieteikumu saraksts un pierādījumi par to ieviešanu.
6.	P	Norises vietai ir spēkā esošs EMAS, ISO 14001, Green Key vai līdzvērtīgs vides pārvaldības apliecinājums.	Spēkā esošs EMAS, ISO 14001 vai līdzvērtīgs apliecinājums.

9. tabula. Norises vietas kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

4.8 Noformējums

Lielā pasākumā noformējums ietver simtiem informatīvo plakātu, virzienu norāžu, reklāmkarogu, stendu un skatuves elementu, un to radītā ietekme tiek noteikta jau projektēšanas un iepirkuma laikā – izvēloties materiālus, konstrukcijas un savienojuma veidus. Par minimālo standartu nosaka modulāru un atkārtoti izmantojamu noformējumu: pamatelementus veido bez datuma un gada norādēm, savukārt mainīgo informāciju izvieto digitāli vai uz viegli nomaināmiem elementiem. Tādējādi vienreizējs izdevums kļūst par ilgāk izmantojamu ieguldījumu.

Priekšroku dod nomātiem, koplietotiem vai organizatora krājumā jau esošiem elementiem un konstrukcijām. Jaunus elementus izgatavo tikai tad, ja jau pirms iegādes ir paredzēta to uzglabāšana, atkārtota izmantošana, pārveidošana vai nodošana citam lietotājam. Jauniem elementiem norāda izmantotos materiālus. Paaugstinātajā līmenī vismaz 70% elementu ir iepriekš izmantoti, nomāti vai nododami atkārtotai izmantošanai, bet jaunie elementi izgatavoti no otrreizēji izmantotiem vai pārstrādājamiem materiāliem.

Latvijā Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku 2025 gājienā bija aizliegti vienreizlietojami karodziņi, baloni un papīra laternas, savukārt noformējums tika plānots modulārs un kombinējams. Latvijas Aprites ekonomikas forumā 2025 dalībnieki tika aicināti izmantot jau esošas dalībnieku karšu lentes un pēc pasākuma tās nodot atkārtotai izmantošanai.	Citās valstīs Eirovīzijā 2024 Malmē 70 % dizaina elementu bija aizņemti, nomāti vai iegādāti lietoti, bet pēc pasākuma 90 % dekorāciju tika izmantotas atkārtoti vai pārprofilētas. ICLEI Pasaules kongresā Malmē dalībnieku kakla lentes tika izgatavotas bez pasākuma nosaukuma un datuma, lai tās varētu izmantot atkārtoti.
---	---

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Noformējuma pamatelementi ir veidoti bez datuma un gada norādēm un paredzēti atkārtotai izmantošanai.	Noformējuma maketi un dizaina saskaņojums pirms izgatavošanas.
2.	M	Vispirms izmanto pasūtītāja rīcībā esošus vai nomātus noformējuma elementus.	Inventāra saraksts, nomas līgumi un jaunu elementu nepieciešamības pamatojums.
3.	M	Noformējuma elementi ir modulāri, demontējami un piemēroti izmantošanai turpmākajos pasākumos.	Elementu tehniskais un materiālu apraksts, montāžas risinājums un atkārtotas izmantošanas plāns.
4.	M	Jauniem noformējuma elementiem ir norādīti materiāli un paredzēta uzglabāšana, atkārtota izmantošana, pārveidošana vai nodošana citam lietotājam.	Noformējuma elementu uzskaites un pēclietošanas plāns.
5.	P	Vismaz 70% noformējuma elementu ir iepriekš izmantoti, nomāti, pasūtītāja krājumā esoši vai pēc pasākuma nododami atkārtotai izmantošanai.	Elementu uzskaite pa kategorijām, īpatsvara aprēķins, nomas dokumenti un nodošanas apliecinājumi.
6.	P	Jaunie elementi izgatavoti no otrreizēji izmantotiem, pārstrādātiem vai pārstrādājamiem materiāliem un nav veidoti no grūti atdalāmiem kompozītmateriāliem.	Materiālu specifikācija, ražotāja apliecinājums vai līdzvērtīgi pierādījumi.

10. tabula. Noformējuma kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

Zaļmaldināšanas novēršana un sertifikāti

Lielam pasākumam ar plašu publicitāti zaļmaldināšanas risks ir īpaši nozīmīgs, jo organizatora, sponsoru un piegādātāju vides apgalvojumi ātri nonāk plašsaziņas līdzekļos. Par pasākuma vides praksi informē, izmantojot konkrētus un pārbaudāmus faktus, piemēram, „depozīta sistēmā atgriezti X % trauku” vai „atsevišķi savāktas X t bioloģisko atkritumu”, nevis vispārīgus apzīmējumus, piemēram, „zaļš”, „videi draudzīgs” vai „ilgtspējīgs pasākums”. Komunikācijā nošķir plānotos mērķus no sasniegtajiem rezultātiem, absolūto samazinājumu no samazinājuma uz vienu apmeklētāju un emisiju samazinājumu un novērstās emisijas no emisiju kompensēšanas.

Pirms publiskošanas sagatavo vides apgalvojumu un pierādījumu reģistru, kas aptver arī sponsoru un piegādātāju apgalvojumus par pasākumu. Sertifikātus un marķējumus norāda tikai tad, ja tie ir faktiski piešķirti, spēkā esoši un attiecināmi uz konkrēto produktu, pakalpojumu vai norises vietu. Pēc pasākuma rezultātus publisko, norādot aprēķina vai uzskaites metodi; paaugstinātajā līmenī tos izvērtē neatkarīga trešā puse. Pamatota un pārbaudāma komunikācija mazina juridiskos un reputācijas riskus, kas no 2026. gada 27. septembra kļūst īpaši nozīmīgi, vienlaikus radot salīdzināmus datus turpmāko uzlabojumu izvērtēšanai.

Latvijā

Rimi Rīgas maratons oglekļa pēdas novērtēšanā iesaistīja Latvijas Universitātes ekspertu un publiski norādīja, ka 2024. gadā pasākuma pēda pieauga līdz 342 t CO₂e, ko skaidroja ar lielāku starptautisko dalībnieku skaitu. Patērētāju tiesību aizsardzības centrs publicē skaidrojumus par vides apgalvojumu formulēšanu un pamatošanu.

Citās valstīs

Coldplay publiskoja turnejas emisiju pārskatu, ko pārbaudīja trešā puse; emisijas uz vienu koncertu bija samazinājušās par 59%, pārsniedzot noteikto 50% mērķi. Massive Attack koncerta „Act 1.5” rezultātus pēc pasākuma neatkarīgi izvērtēja Mančestras Universitātes Tyndall centrs, salīdzinot īstenoto ar iepriekš izstrādātu zinātniski pamatotu ceļvedi.

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Pirms publiskošanas izveido vides apgalvojumu reģistru, kurā katram apgalvojumam norāda formulējumu, datu avotu, metodiku, sistēmas robežas un atbildīgo personu.	Vides apgalvojumu un pierādījumu reģistrs.
2.	M	Komunikācijā izmanto tikai konkrētus un pārbaudāmus vides faktus; neizmanto vispārīgus apgalvojumus bez pamatojuma.	Komunikācijas materiālu pārbaude un izmantoto datu avotu saraksts.
3.	M	Plānotos mērķus nošķir no faktiskajiem rezultātiem; samazinājumu norāda pret identificējamu bāzes vērtību.	Apstiprinātie mērķi, bāzes dati un pēcpasākuma rezultātu aprēķins.
4.	M	Emisiju samazināšanu, novērstās emisijas un kompensēšanu uzskaita un komunicē atsevišķi.	Oglekļa pēdas aprēķins, samazinājuma pasākumu uzskaitē un kompensēšanas dokumenti.
5.	M	Pēc pasākuma publisko sasniegtos vides rezultātus, norādot izmantoto aprēķina vai uzskaites metodi	Publiskots ilgtspējas pārskats un to pamatojošie dati.
6.	M	Sertifikātus un marķējumus norāda tikai tad, ja tie ir spēkā un piešķirti konkrētajam objektam.	Sertifikāts, licences apliecinājums vai ieraksts attiecīgajā reģistrā.
7.	P	Pasākuma oglekļa pēdas aprēķinu un būtiskākos vides rādītājus izvērtē neatkarīga un kompetenta trešā puse.	Neatkarīgā izvērtējuma vai apliecinājuma ziņojums, norādot tā tvērumu un metodiku.
8.	P	Pilnais ilgtspējas pārskats un trešās puses secinājumi ir publiski pieejami vienuviet.	Publiski pieejama saite uz pārskatu un neatkarīgā izvērtējuma dokumentu.

11. tabula. Zaļmaldināšanas novēršanas kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

4.10 Piegādātāji

Liela pasākuma īstenošanā piedalās daudzi piegādātāji un apakšuzņēmēji – ēdinātāji, pagaidu konstrukciju un tehniskā aprīkojuma nodrošinātāji, enerģijas, transporta, apsardzes, uzkopšanas un atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi. To preces un pakalpojumi rada lielāko daļu pasākuma netiešo (3. tvēruma) emisiju, tāpēc vides prasības nosaka visiem piegādātājiem, kuru darbībai ir būtiska saistība ar pasākuma ietekmi, un līgumā paredz to attiecināšanu arī uz apakšuzņēmējiem. Prasībām jābūt saistītām ar līguma priekšmetu, samēriskām un pārbaudāmām.

Pirms līguma izpildes izpildītājs iesniedz būtisko apakšuzņēmēju sarakstu un apkopo datus par patērēto enerģiju un degvielu, pārvadājumiem, materiāliem, iepakojumu un atkritumiem – bez šiem datiem pasākuma ietekmi nav iespējams novērtēt. Paaugstinātajā līmenī datus iesniedz ne vēlāk kā 10 darbdienu laikā pēc pasākuma, norādot mērvienības, avotus un metodi, un pasūtītājs patur tiesības pārbaudīt prasību izpildi līguma izpildes vietā; konstatētās neatbilstības novērš noteiktajā termiņā. Par risinājumiem, kas pārsniedz minimālās prasības, var piešķirt papildu punktus, ja pretendents norāda sasniedzamo rādītāju, mērvienību un izpildes pierādījumu – vispārīgi solījumi bez izmērāma rezultāta punktus nesaņem.

Latvijā

Iepirkumu uzraudzības birojs sadaļā „Stratēģiskais un ilgtspējīgais iepirkums” apkopo skaidrojumus un metodiskos materiālus par vides prasību iekļaušanu iepirkumos; iepriekš spēkā bijušo Ministru kabineta noteikumu Nr. 353 kritērijus var izmantot kā metodisku paraugu. Rimi Rīgas maratona oglekļa pēdas aprēķinā tika iesaistīti pasākuma sadarbības partneri, apkopojot datus par enerģiju, ēdināšanu, materiāliem, atkritumiem un pārvadājumiem.

Citās valstīs

Open'er festivāls Polijā ēdināšanas punktiem aizliedz izmantot vienreizlietojamus plastmasas traukus, bet partneru zonas veido no konstrukcijām un materiāliem, kas izmantoti iepriekšējos un paredzēti nākamajiem festivāliem. Eiropas Komisijas ilgtspējīgu pasākumu vadlīnijās piegādātājiem piemērojamās prasības strukturētas minimālajā un paaugstinātajā līmenī.

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Izpildītājs nodrošina noteikto vides un sociālo prasību ievērošanu visā līguma izpildes laikā, tostarp līguma izpildē iesaistīto apakšuzņēmēju darbībā.	Izpildītāja apliecinājums; apakšuzņēmējiem izvirzīto prasību vai noslēgto līgumu pārbaude.
2.	M	Pirms līguma izpildes uzsākšanas izpildītājs iesniedz pasūtītājam būtisko apakšuzņēmēju sarakstu, norādot katra apakšuzņēmēja veicamos darbus vai sniedzamos pakalpojumus. Par izmaiņām sarakstā iepriekš informē pasūtītāju.	Apakšuzņēmēju saraksts un informācija par tiem nodoto līguma daļu.
3.	M	Izpildītājs apkopo datus par līguma izpildē patērēto enerģiju un degvielu, veiktajiem pārvadājumiem, izmantotajiem materiāliem un iepakojumu, kā arī radītajiem atkritumiem, ciktāl šie dati attiecas uz sniegto pakalpojumu.	Pasūtītāja noteiktā datu veidlapa, rēķini, uzskaites dati, pavadzīmes vai citi līdzvērtīgi pierādījumi.
4.	P	Izpildītājs ne vēlāk kā 10 darbdienu laikā pēc pasākuma iesniedz apkopotus datus, norādot mērvienības, datu avotus un izmantoto aprēķina metodi.	Iesniegta un pasūtītāja pārbaudīta pēcpasākuma datu veidlapa.
5.	P	Pēc pasūtītāja pieprasījuma izpildītājs iesniedz prasību izpildi apliecinājošus dokumentus un nodrošina iespēju veikt pārbaudi līguma izpildes vietā. Konstatētās neatbilstības novērš pasūtītāja noteiktajā termiņā.	Pārbaudes ieraksts, fotofiksācija, iesniegtie dokumenti un neatbilstību novēršanas apliecinājums.
6.	P	Pretendents piedāvā par tehniskajā specifikācijā noteikto minimumu augstāku vides vai sociālo sniegumu, katram risinājumam norādot sasniedzamo rādītāju, mērvienību, aprēķina metodi un izpildes pierādījumu.	Tehniskais piedāvājums, aprēķins un vērtēšanas protokols; pēc pasākuma - faktiskās izpildes dati.
7.	P	Pretendents ar līguma izpildi saistītajām darbībām piemēro dokumentētu vides pārvaldības sistēmu.	Spēkā esošs EMAS, ISO 14001, Ekokompass sertifikāts vai līdzvērtīgi dokumenti par vides pārvaldības sistēmu.

12. tabula. Piegādātāju kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

4.11 Pieejamība, iekļautība un drošība

Pasākumu plāno tā, lai tajā varētu piedalīties pēc iespējas plašāks apmeklētāju loks. Lielā pasākumā tas nozīmē bezšķēršļu maršrutus teritorijā, piekļuvi skatuvēm un ēdināšanas zonām, pielāgotas tualetes, saprotamas norādes un skaidri publicētu informāciju par pieejamības iespējām jau biļešu iegādes brīdī. Biļešu e-tirdzniecībai un informācijas sniegšanai jāatbilst Preču un pakalpojumu pieklūstamības likuma prasībām. Pieejamību veido arī bezmaksas dzeramais ūdens, atpūtas un ēnas vietas un depozīta atgriešanas kārtība, kas neizslēdz cilvēkus bez viedierīcēm vai maksājumu kartēm.

Drošību organizē atbilstoši Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumam: drošības un evakuācijas plāns, pirmās palīdzības nodrošinājums un apmeklētājiem skaidra informācija par rīcību ārkārtas situācijā, tostarp karstuma, negaisa vai citu laikapstākļu gadījumā. Paaugstinātajā līmenī nodrošina arī tulkojumu zīmju valodā vai runas transkripciju, pielāgotu skatītāju zonu, klusu zonu un pasākuma iekļaušanas plānu. Šāda pieeja paplašina līdzdalības iespējas, uzlabo drošību un stiprina pasākuma ilgtspējas sociālo dimensiju.

Latvijā	Citās valstīs
Festivālā LAMPA teritorija ir pielāgota ratīnkrēslu lietotājiem, daļai pasākumu tiek nodrošināts zīmju valodas tulkojums, bet vienā no skatuvēm – runas transkripcija ar „Tildes Balsi”. Liepājā depozīta maksu par glāzēm iespējams saņemt atpakaļ skaidrā naudā – apzināts risinājums, lai sistēma būtu pieejama visiem apmeklētājiem.	Eirovīzijas 2024 pilsētas programma Malmē saņēma trešās puses ilgtspējīga pasākuma sertifikāciju, kurā vērtēti 148 kritēriji, tostarp sociālās ilgtspējas jomā. Eiropas Komisijas ilgtspējīgu pasākumu vadlīnijās pieejamība un iekļautība ir noteikta kā atsevišķs plānošanas uzdevums līdzās vides prasībām, un to izvērtē jau norises vietas un tehnisko risinājumu izvēles posmā.

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Nodrošināta bezšķēršļu piekļuve pasākuma norises vietai un pārvietošanās tās teritorijā, tostarp piekļuve skatuvēm, ēdināšanas zonām un pielāgotām tualetēm.	Teritorijas plāns ar norādītiem bezšķēršļu maršrutiem; apsekojuma rezultāti.
2.	M	Pasākuma tīmekļvietnē un biļešu iegādes vietās sniegta informācija par pieejamības risinājumiem. Biļešu iegādes platforma atbilst digitālās pieklūstamības prasībām.	Tīmekļvietnē un biļešu iegādes vietās publicētā informācija; biļešu platformas nodrošinātāja apliecinājums.
3.	M	Apmeklētājiem norādīta kontaktinformācija vai pieejama pieteikuma veidlapa, lai savlaicīgi pieteiktu nepieciešamos pieklūstamības risinājumus.	Publicētā kontaktinformācija vai pieteikuma veidlapa; saņemto pieteikumu uzskaitē.
4.	M	Sagatavots un ar atbildīgajiem dienestiem saskaņots drošības un evakuācijas plāns. Nodrošināta pirmā palīdzība un apmeklētājiem pieejama informācija par rīcību ārkārtas situācijās.	Drošības un evakuācijas plāns; pasākuma atļauja; apmeklētājiem sniegtā informācija.
5.	M*	Āra pasākumos nodrošinātas atpūtas vietas, iespēja patverties ēnā un bezmaksas dzeramais ūdens.	Teritorijas plāns ar norādītām atpūtas vietām, ēnas zonām un dzeramā ūdens pieejas punktiem; pārbaude pasākuma norises vietā.
6.	P	Pasākuma galvenajās norisēs nodrošināts tulkojums zīmju valodā, runas transkripcija vai līdzvērtīgs risinājums informācijas pieejamībai cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem.	Pakalpojuma vai tehniskā risinājuma nodrošinājuma apliecinājums.
7.	P	Ierīkota skatīšanās platforma vai pielāgota skatītāju zona cilvēkiem ar kustību traucējumiem, kā arī klusa telpa vai mierīga zona atpūtai no trokšņa un citiem intensīviem stimuliem.	Teritorijas plānā norādītās zonas; apmeklētājiem publicētā informācija
8.	P	Izstrādāts pasākuma iekļaušanas plāns, kas aptver programmas veidošanu, komunikāciju un apmeklētāju atbalstu, tostarp dalībnieku dažādību, dzimumu līdzsvaru un asistenta biļetes pieejamību.	Iekļaušanas plāns un tā īstenošanas apraksts pasākuma noslēguma pārskatā.

13. tabula. Pieejamības, iekļautības un drošības kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

4.12 Pārvaldība, pasākuma mantojums un vietējā ekonomika

Šī joma attiecas tikai uz lieliem pasākumiem. Liela pasākuma ilgtspēju nevar nodrošināt ar atsevišķām iniciatīvām – nepieciešama atbildīgā persona, izmērāmi mērķi un datu vākšanas kārtība, kas noteikta jau plānošanas sākumā un iestrādāta līgumos. Ilgtspējas koordinators saskaņo prasības starp iepirkumu, tehnisko nodrošinājumu, ēdināšanu un komunikāciju, uzrauga to izpildi pasākuma laikā un pēc pasākuma sagatavo izvērtējumu.

Pasākuma mantojums ir tas, kas paliek pēc pasākuma: koplietojams inventārs, iegādātas vai pielāgotas sistēmas (piemēram, trauku aprīte, ūdens uzpildes stacijas), piegādātāju un komandas kompetence, dati nākamo pasākumu plānošanai un ieguvumi apkaimei. OECD rekomendācija par globāliem pasākumiem un vietējo attīstību uzsver, ka mantojums jāplāno jau ieceres stadijā ar izmērāmiem mērķiem – pats no sevis tas neveidojas. Vietējo piegādātāju, ražotāju un apkaimes organizāciju iesaiste palielina pasākuma ieguvumu vietējai ekonomikai. Pasākumu ilgtspējas pārvaldības standarts ISO 20121 ir piemērots regulāriem un augstas redzamības pasākumiem kā paaugstinātā līmeņa solis.

Latvijā

Rīmi Rīgas maratons katru gadu aprēķina un publicē pasākuma oglekļa pēdu, izmantojot nemainīgu pieeju un ikgadēju dalībnieku aptauju, tādējādi veidojot salīdzināmu datu rindu lēmumu pieņemšanai. Latvijas Aprites ekonomikas forums 2025 tika organizēts, ievērojot videi draudzīgas pasākumu organizēšanas prakses, – piemērs pašvaldības principam darīt pašiem to, ko iesaka citiem.

Citās valstīs

Parīzes 2024. gada olimpisko un paralimpisko spēļu organizācijas komiteja ISO 20121 sertifikāciju ieguva 2022. gadā – divus gadus pirms spēlēm. UEFA EURO 2024 pirms turnīra noteica izmērāmus mērķus un darbības rādītājus un pēc turnīra publicēja pārskatu, kurā rezultāti salīdzināti ar šiem mērķiem. OECD rekomendācija iesaka pasākuma mantojumu plānot ar izmērāmiem mērķiem jau ieceres stadijā.

Nr.	Līm.	Kritērijs	Verifikācija (pierādījums)
1.	M	Pasākumam iecelts ilgtspējas koordinators vai komanda ar skaidri noteiktu atbildību un pilnvarām.	Rīkojums, līguma nosacījums vai organizatoriskā shēma.
2.	M	Plānošanas sākumā noteikti izmērāmi ilgtspējas mērķi vismaz atkritumu, enerģijas un mobilitātes jomā.	Apstiprināts mērķu saraksts ar rādītājiem un bāzes vērtībām.
3.	M	Sagatavots datu vākšanas plāns, kurā norādīts, kādus datus, kas un kad iesniedz.	Datu vākšanas plāns; līgumu nosacījumi par datu nodošanu.
4.	M	Pēc pasākuma sagatavots izvērtējums (ietekmes kartīte), kurā rezultāti salīdzināti ar mērķiem un noteikti uzlabojumi nākamajam pasākumam.	Aizpildīta ietekmes kartīte; izvērtējuma sanāksmes protokols.
5.	P	Pasākuma mantojums un ietekme uz vietējo ekonomiku plānoti ar izmērāmiem mērķiem (piemēram, vietējo piegādātāju īpatsvars, koplietošanai nodotais inventārs), pašnovērtējumam izmantojot OECD rīkkopas kontrolsarakstu.	Mantojuma plāns; pašnovērtējuma kontrolsaraksts; pēcpasākuma dati.
6.	P	Organizators ir ieviesis ISO 20121 vai līdzvērtīgu pasākumu ilgtspējas pārvaldības sistēmu.	Spēkā esošs sertifikāts vai līdzvērtīgs pārvaldības sistēmas apliecinājums.

14. tabula. Pārvaldības, pasākuma mantojuma un vietējās ekonomikas kritēriji liela pasākuma iepirkuma dokumentācijai.

5 Komunikācija

Ilgtermiņa komunikācijas kvalitāti nosaka nevis „zaļo” vārdu skaits, bet gan vēstījuma saikne ar faktiski īstenotu rīcību.

Auditorijai jābūt skaidram, ko organizators jau ir izdarījis, kāda rīcība tiek sagaidīta no apmeklētāja un kur vai kā to iespējams īstenot. Tāpēc komunikācijai jābūt konkrētai, savlaicīgai, pārbaudāmai, viegli uztveramai un sasaistītai ar pasākuma norisi un infrastruktūru. Lielā pasākumā tas ir izšķiroši, jo depoziņa trauku, šķirošanas un sabiedriskā transporta risinājumi darbojas tikai tad, ja tos saprot un izmanto tūkstošiem cilvēku.

Praksē komunikāciju ieteicams veidot pēc divām savstarpēji papildinošām formulām:

Rīcību veicinošs vēstījums

organizatora izvēle → pamatojums → apmeklētāja rīcība → kur un kā to īstenot

Rezultātu vēstījums

izvirzītais mērķis → īstenotā darbība → izmērītais rezultāts → datu avots un tvērums →

nākamais solis

5.1. Komunikācija pirms, laikā un pēc pasākuma

PIRMS

Pirms pasākuma apmeklētājs pieņem lēmumus, kas vēlāk nosaka pasākuma vides pēdu, – pārvietošanās veidu un līdzīgi ņemamos priekšmetus. Tāpēc ilgtermiņa informāciju sniedz savlaicīgi un tajā pašā vietā, kur pieejama pārējā praktiskā informācija, tostarp biļešu iegādes brīdī. Minimāli norāda, kā pasākuma vietu sasniegt ar sabiedrisko transportu, kājām un velosipēdu (maršruti, papildu reisi, pieturvietas, velonovietnes); ko ieteicams paņemt līdzi, piemēram, atkārtoti lietojamu ūdens pudeli; kā darbojas depoziņa trauku sistēma un kā saņemt atpakaļ depoziņa maksu; kādas ēdināšanas izvēles būs pieejamas; kādi pieejamības risinājumi ir nodrošināti. Savlaicīgi informē arī apkaimes iedzīvotājus par norises laikiem, satiksmes izmaiņām un kontaktu saziņai.

LAIKĀ

Pasākuma laikā galvenais uzdevums ir palīdzēt apmeklētājam ātri un pareizi izmantot izveidotos risinājumus. Priekšroku dod īsām un vizuāli uztveramām instrukcijām, vienā vietā komunicējot vienu galveno darbību, piemēram, „UZPILDI ŪDENI ŠEIT” vai „GLĀZI ATDOD ŠEIT”. Pamatinformācijai jābūt redzamai uz vietas, savukārt QR kodu izmanto tikai papildu informācijai. Pie šķirošanas stacijām lēmums jāspēj pieņemt dažu sekunžu laikā, tāpēc garu skaidrojumu vietā izmanto attēlu, materiāla nosaukumu un skaidru virziena norādi, bet zaļie vēstneši palīdz klātienē. Vēstījumus atkārtoti arī no skatuves, ekrānos un pasākuma lietotnē.

PĒC

Pēc pasākuma komunikācija pāriet no iecerētās rīcības uz faktiskajiem rezultātiem. Vēlams publicēt ne tikai sasniegto, bet arī jomas, kurās mērķis nav sasniegts, vienlaikus norādot nākamo uzlabojumu. Tas palielina komunikācijas ticamību un parāda nepārtrauktas pilnveides pieeju. Piemēram:

„Depozīta sistēmā atgriezti 91 % glāžu. Mērķis bija 95 %. Nākamgad atgriešanas punktus izvietosim arī pie izejām.”

5.2. No vispārīga saukļa uz konkrētu rīcības vēstījumu

Vispārīgi saukļi nepasaka, kāda rīcība tiek sagaidīta no apmeklētāja, un var palielināt zaļmaldināšanas risku. Tāpēc komunikācijai jābūt konkrētai un rīcību veicinošai – sauklim vai apgalvojumam jānorāda, ko tieši apmeklētājs var darīt un, ja iespējams, arī kur vai kā to izdarīt.

Joma	✗ Izvairīties no	✓ Ieteicamais formulējums
Mobilitāte	„Brauc zaļi!”	„Ar pasākuma biļeti sabiedriskais transports šodien ir bez maksas. Pēc koncerta papildu reisi kursē līdz plkst. 1.00.”
Ūdens	„Saudzē resursus!”	„Paņem līdzī savu ūdens pudeli – teritorijā ir 12 bezmaksas dzeramā ūdens uzpildes stacijas.”
Trauki	„Lieto atbildīgi!”	„Glāzi atdod jebkurā atgriešanas punktā un saņem atpakaļ depozīta maksu.”
Atkritumi	„Šķiro atbildīgi!”	„Pirms izmet – paskaties, kur. Iepakojums → dzeltenajā; bioatkritumi → brūnajā konteinerā. Nezini? Pajautā zaļajam vēstnesim.”
Ēdināšana	„Izvēlies ilgtspējīgu maltīti!”	„Izvēlnē augu valsts maltītes atzīmētas ar 🌱. Paņem tik, cik apēdīsi.”
Rezultāti	„Mēs esam zaļš pasākums.”	„Šogad nešķirotu atkritumu daudzums uz apmeklētāju samazināts par X% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.”

15. tabula. Rīcības vēstījumu piemēri. Formulējumi izmantojami kā ierosmes – pirms publicēšanas jāpārliedz, ka tie atbilst konkrētā pasākuma faktiskajai situācijai.

5.3. Zaļmaldināšanas novēršana komunikācijā

Vides apgalvojumiem jābūt konkrētiem, pamatotiem un pārbaudāmiem. No 2026. gada 27. septembra piemērojams regulējums īpašu uzmanību pievērš vispārīgiem vides apgalvojumiem, kuri nav pietiekami pamatoti. Tāpat nedrīkst radīt iespaidu par visa pasākuma vides sniegumu, ja pierādījumi attiecas tikai uz atsevišķu tā aspektu, un apgalvojumu par klimatneitralitāti vai samazinātu klimata ietekmi nedrīkst pamatot tikai ar emisiju kompensēšanu. Biežākie „sarkanie karogi” un drošāka komunikācijas pieeja apkopoti tabulā.

Sarkanais karogs	Drošāka pieeja
„100% zaļš pasākums”, „videi draudzīgs pasākums”	Nosaukt konkrētos sasniegumus un izmērāmus rādītājus, piemēram, „nešķīroto atkritumu daudzums uz vienu apmeklētāju samazināts par X%”.
„Bez ietekmes uz vidi”	Norādīt, kuras ietekmes kategorijas ir vērtētas un kādas ir aprēķina robežas, jo pasākumam praktiski vienmēr ir vairāk nekā viena ietekme uz vidi.
„CO₂ neitrāls” tikai kompensācijas dēļ	Atsevišķi norādīt bruto emisijas, panākto emisiju samazinājumu un kompensācijas lomu.
„Ekoloģiski materiāli”, „ilgtspējīgs ēdiens”	Precīzi nosaukt izmantoto materiālu, sertifikātu un tā tvērumu vai norādīt izmērāmu rezultātu, piemēram: „X % piedāvāto porciju bija augu valsts”.
„Zaļš pasākums” viena sertificēta produkta vai sponsora dēļ	Precīzi norādīt, kurš produkts vai pakalpojums ir sertificēts un uz ko sertifikāts attiecas.
Samazinājums „uz vienu apmeklētāju”, noklusējot kopējo pieaugumu	Norādīt gan absolūto apjomu, gan rādītāju uz vienu apmeklētāju vai apmeklētāja dienu.
Dati bez konteksta, piemēram, „340 t CO₂e”	Norādīt aprēķina robežas, periodu, salīdzinājuma bāzi un vienību, piemēram, kg CO ₂ e uz vienu apmeklētāju.

16. tabula. Zaļmaldināšanas riski komunikācijā un drošāka pieeja.

Ja pasākuma organizēšanu vai komunikāciju nodrošina ārpalpojuma sniedzējs, līgumā paredz, ka izpildītāja, sponsoru un sadarbības partneru sagatavotā informācija par pasākuma vides praksi pirms publiskošanas ir saskaņojama ar pasūtītāju. Vides apgalvojumus drīkst izteikt tikai par faktiski īstenotiem pasākumiem un tikai tādā apjomā, kādā tos iespējams pamatot ar atbilstošiem pierādījumiem.

6 Izvērtējums: kā novērtēt pasākuma rezultātu

Novērtēšanai ir trīs galvenās funkcijas: tā pamato lēmumus par to, kur ieguldīt resursus, lai panāktu lielāko ietekmes samazinājumu, ļauj vadīt progresu, salīdzinot rezultātus ar izvirzītajiem mērķiem un iepriekšējiem pasākumiem, un nodrošina atskaitīšanos, veidojot pamatu ticamai komunikācijai un vienlaikus mazinot zaļmaldināšanas risku.

PIRMS

aplēse, kas ļauj salīdzināt alternatīvas (norises vietu, energoapgādes risinājumu) un izvirzīt mērķus

LAIKĀ

datu vākšana norises laikā

PĒC

faktisko rezultātu aprēķins, salīdzinot tos ar aplēsi un bāzes līniju

Proporcionalitāte

Mērīšanas apjomam jāatbilst pasākuma mērogam un pieejamajiem datiem. Pasākumam ar dažiem simtiem dalībnieku parasti pietiek ar ietekmes kartīti un tiešo rezultātu rādītājiem; regulāriem un augstas redzamības pasākumiem ar tūkstošiem apmeklētāju pamatots ir oglekļa pēdas aprēķins, kura robežas nosaka pirms pasākuma un norāda pārskatā, bet paaugstinātā līmenī – arī neatkarīga pārbaude.

Metodikas konsekvence

Starp pasākumiem saglabā vienādu uzskaites pieeju, aprēķina robežas, datu avotus un aptaujas jautājumus, jo tikai tad novērotā dinamika atspoguļo faktiskas izmaiņas, nevis atšķirības mērīšanas metodē.

Rādītājus strukturē trīs līmeņos:

1 · IEGULDĪJUMS

Raksturo organizatora veiktās darbības, piemēram, uzstādīto šķirošanas staciju skaitu.

2 · TIEŠAIS REZULTĀTS

Fiziski izmērami rezultāti, piemēram, atkritumu daudzums pa frakcijām, enerģijas patēriņš vai atgrieztos trauku īpatsvars.

3 · IZNĀKUMS

Sasniegtās izmaiņas, piemēram, atkritumu samazinājums uz apmeklētāja dienu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu vai transporta paradumu maiņa.

Šāds nošķirums palīdz izvairīties no izplatītās kļūdas – ziņot tikai par veiktajām darbībām, neparādot to rezultātus.

6.1. Ko lielā pasākumā fiksēt

Lielākā daļa datu rodas pie piegādātājiem, tāpēc to nodošanu paredz jau līgumos, bet datu vākšanas plānā norāda, kas, kādā formā un kad datus iesniedz:

apmeklētāju skaits un apmeklētāja dienas (pamats rādītājiem „uz vienu apmeklētāju”)

apmeklētāju pārvietošanās veids – no biļešu iegādes datiem vai aptaujas; paaugstinātā līmenī arī mākslinieku un personāla ceļošana

enerģija: elektroenerģija kilovatstundās pa zonām, ģeneratoru degviela litros un tās veids, atjaunīgās enerģijas īpatsvars

ūdens patēriņš, ja pieejama uzskaitē

atkritumu daudzums pa frakcijām svarā vai tilpumā – no apsaimniekotāja, atsevišķi uzstādīšanas, norises un demontāžas posmam, ja iespējams

izsniegto un atpakaļ saņemto daudzārt lietojamo trauku skaits un atgriešanas īpatsvars

ēdināšana: veģetāro vai augu valsts ēdienu piedāvājuma īpatsvars, pārtikas pārpalikumi un nodotās pārtikas apjoms

noformējums un materiāli: atkārtoti izmantoto, nomāto un tālāk nodoto elementu īpatsvars, drukas apjoms

piegādātāji: līgumu īpatsvars ar ilgtspējas prasībām un pārbaudīto prasību īpatsvars

teritorija un apkaime: stāvoklis pirms un pēc pasākuma, trokšņa uzraudzības ieraksti, saņemtās sūdzības

galvenie nodrošinātie pieejamības risinājumi un to izmantošana

6.2. Pasākuma ietekmes kartīte

Pēc pasākuma organizators aizpilda vienas lapas ietekmes kartīti. To var pievienot līguma izpildes dokumentācijai, izmantot iekšējā izvērtēšanā, salīdzināt starp gadiem un izmantot par pamatu publiskojamiem rezultātiem. Kartītē norāda arī datu kvalitāti un metodikas ierobežojumus, lai rezultāti netiktu interpretēti kā precīzāki, nekā to pieļauj izmantotie avoti.

Liela pasākuma ietekmes kartīte		AIZPILDĀMA VEIDNE
Pasākums / datums / norises vieta	_____	
Apmeklētāju skaits / apmeklētāja dienas	_____ / _____	
Mobilitāte	kājām/velo ____ %; sabiedriskais transports ____ %; auto ____ %; cits ____ %	
Enerģija	elektroenerģija ____ kWh; degviela ____ l (veids: _____); atjaunīgās enerģijas īpatsvars ____ %	
Ūdens	_____ m ³	
Atkritumi	kopā ____ kg; nešķīrotie ____ kg; bio ____ kg; iepakojums ____ kg; stikls ____ kg; uz apmeklētāja dienu ____ kg	
Daudzkārt lietojamie trauki	izsniegti ____; atgriezti ____; atgriešanas īpatsvars ____ %	
Ēdināšana	veģetārais / augu valsts piedāvājums ____ %; pārpalikumi ____ kg; ziedots ____ kg	
Noformējums, materiāli un druka	atkārtoti izmantoti vai nomāti ____ %; nodoti tālākai izmantošanai ____; drukas apjoms ____	
Piegādātāju prasības	līgumi ar ilgtspējas prasībām ____ %; pārbaudītas prasības ____ %; datus iesnieguši ____	
Pieejamība un iekļautība	galvenie ieviestie risinājumi: _____	
Teritorija / troksnis / sūdzības	konstatējumi: _____	
SEG emisijas (ja aprēķinātas)	kopā ____ t CO ₂ e; ____ kg CO ₂ e uz apmeklētāja dienu; aprēķina robežas: _____	
Mērķu izpilde	mērķis 1: ____ → rezultāts ____; mērķis 2: ____ → rezultāts ____; mērķis 3: ____ → rezultāts ____	
Datu kvalitāte un ierobežojumi	izmērīti dati ____ %; aplēses ____ %; būtiskākie trūkumi: _____	
3 galvenie sasniegumi	1) _____ 2) _____ 3) _____	
3 galvenās problēmas	1) _____ 2) _____ 3) _____	
Ko mainīt nākamajā pasākumā	_____	

17. tabula. Liela pasākuma ietekmes kartīte (aizpildāma veidne).

PRAKTISKAIS PRINCIPS IEPIRKUMU VEICĒJAM

Pasūtītājam nav obligāti jānosaka konkrēta komerciāla platforma vai sertifikācijas shēma. Iepirkuma dokumentācijā primāri nosaka sasniedzamo rezultātu, mērāmo rādītāju, datu nodošanas formātu, pieņemamos pierādījumus un pārbaudes kārtību. Konkrētu marķējumu vai sertifikāciju izmanto tikai tad, ja tas ir samērīgi ar iepirkuma priekšmetu un vienlaikus ir paredzēta līdzvērtīgu pierādījumu pieņemšana. Šāda pieeja mazina nepamatotas konkurences ierobežošanas risku un nodrošina, ka prasību izpildi iespējams faktiski pārbaudīt arī līguma izpildes laikā.

Noslēgums

Atbildīga liela pasākuma organizēšana balstās uz dažām savlaicīgi pieņemtām izvēlēm – norises vietu un mobilitātes risinājumiem, ēdināšanas un trauku sistēmu, energoapgādi un skaidri noteiktu atbildību par ilgtspēju.

Lielākā daļa ietekmes tiek noteikta plānošanas un iepirkuma posmā, tāpēc galvenais organizatora instruments ir pārbaudāmas prasības piegādātāju līgumos, nevis rīcība pasākuma dienā.

Praktiski ieteicams sākt ar ilgtspējas koordinators iecelšanu un minimālā līmeņa prasību iekļaušanu tehniskajās specifikācijās, pēc pasākuma fiksēt rezultātus ietekmes kartītē un, balstoties uz iegūtajiem datiem, ar katru nākamo pasākumu pakāpeniski ieviest paaugstināta līmeņa prasības. Tādējādi ilgtspējas principi kļūst nevis par atsevišķu papildinājumu, bet par daļu no ierastā pasākumu plānošanas, iepirkuma un izvērtēšanas procesa.

1

Ieceļ ilgtspējas koordinators un iekļauj M līmeņa prasības specifikācijās

2

Pēc pasākuma fiksē rezultātus ietekmes kartītē

3

Ar katru nākamo pasākumu pakāpeniski ievieš P līmeni

Detalizētāku pamatojumu, iepirkuma prasību formulējumus, Latvijas un starptautiskās prakses piemērus, ietekmes novērtēšanas metodiku un komunikācijas veidnes skatīt pilnajā ziņojumā „Atbildīgu un vidi cenošu pasākumu organizēšanas ceļvedis”. Maziem pasākumiem – sanāksmēm, semināriem, apmācībām un mazām konferencēm līdz aptuveni 100 dalībniekiem – ir sagatavots atsevišķs ceļvedis.

Interreg
Baltic Sea Region

**Co-funded by
the European Union**

CIRCULAR ECONOMY

Creative Circular Cities